

ЗНАЧЕННЯ ПРОФЕСІЙНО-ТВОРЧОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДЛЯ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА

Варто зауважити, що сучасне суспільство ще гостріше стало перед філософськими, педагогічними, психологічними й антропологічними проблемами, про які писали такі вчені, як А. Бакушинський, В. Мурзаєв, Н. Румянцев, Ф. Шміт та ін. Вони весь час нагадували, що не діти існують для школи, а школа для дітей, яка заохочує їх здібності та таланти, виконуючи дві основні функції. Одна з них полягає у забезпеченні безперервного зв'язку поколінь шляхом передачі певної системи цінностей, настанов, знань, умінь, навичок, правил поведінки тощо. Друга пов'язана з першою, але спрямована вже до індивіда, щоб допомогти йому належним чином пристосуватися до нових вимог суспільства [4, с. 686].

Професійна компетентність є складним інтелектуальним, професійним і особистісним утворенням, яке формується в процесі професійної підготовки, проявляється, вдосконалюється в професійній діяльності; є інтегрованою єдністю знань, необхідних для успішного здійснення професійної діяльності та досвіду, що передбачає не лише володіння необхідними практичними вміннями й техніками, а й наявністю в фахівця розвинутого поля професійних сенсів – відповідного сприйняття цілей, цінностей, змісту та особливостей цієї діяльності, що великою мірою зумовлюють творчий характер майбутньої професійної діяльності [2].

Підготовку професійно компетентного вчителя вважають одним із актуальних завдань і предметом тривалої наукової полеміки. Результати дослідження різних аспектів професійної підготовки вчителя досить широко представлені у наукових працях О. Абдуліної, Н. Дем'яненко, І. Зязюна, В. Коваль, Н. Кузьміної, В. Нестерова, О. Семенов, С. Сисоєвої, Л. Хомич та ін.

І. Зязюн вбачає у професійній компетентності знання предмета, методики його викладання, педагогіки і психології, а разом із цим рівень розвитку професійної самосвідомості, індивідуально типові особливості й професійно значущі якості [1, с. 332]. На думку В. Коваль, “професійна підготовка майбутніх вчителів-філологів є цілеспрямованим, динамічним, інноваційним процесом, адаптованим до реальних умов вищого навчального закладу, що визначається конкурентоспроможністю ВНЗ на ринку освітніх послуг” [2, с. 116]. О. Семенов зазначає, що професійна підготовка майбутніх учителів мови і літератури – це “цілеспрямована діяльність, що представляє єдність змісту, структури, мети навчання і виховання, сукупність психологічних і моральних якостей особистості, знань, умінь, навичок, філологічних і педагогічних здібностей, набуття яких дає можливість формувати позитивну мотивацію студентів до педагогічної діяльності” [1, с. 325].

Специфіка професійної компетентності вчителя-філолога полягає в тісному переплетенні педагогічної компетентності й ключових компетентностей власне філолога. Майбутній учитель-філолог як фахівець має вміти аналізувати й готувати навчальний матеріал, який потребує від нього лінгвістичної компетентності [2].

На основі аналізу психолого-педагогічної літератури можна виділити основні шляхи формування творчої компетентності студентів: розв'язання творчих завдань (М. Гузик, Т. Волобуєва та ін.), впровадження розвивальних творчих ігор (Д. Балл, І. Підласий, С. Смірнов та ін.), індивідуальний підхід у навчанні (Ю. Бабанський, І. Чередов, О. Кірсанов та ін.), проблемний підхід (Д. Вількеєв, М. Данілов, М. Махмутов та ін.), самостійна робота творчого характеру (С. Шаповаленко, І. Тихонов та ін.), впровадження технічних засобів навчання (Е. Соловійова, М. Шахмаєв та ін.)

На думку вчених, “без зразків мови, без слухання, читання й розбору зразків мови не може бути ні розуміння мовних значень при вивченні граматики, ні оцінки виразності мови, ні вироблення мовного чуття” [3, с. 6].

Розвиток творчих здібностей студентів повинен мати науковий, системний, комплексний характер і ґрунтуватися на результатах моніторингових досліджень; допомагає під час вирішення проблем, пов’язаних з індивідуалізацією та диференціацією навчання, формуванню потреби у самореалізації, навичок самоаналізу та творчості, мотивів досягнення мети, вчить робити власні винаходи, відкривати нові факти в науці, допомагає молодим спеціалістам долучитися до науково-дослідницької роботи, котра є необхідною для подальшого просування професійними сходами вперед.

Як відомо, головною метою навчання іноземної мови є формування комунікативної компетенції. На заняттях з іноземної мови вдало поєднуються традиційні методи роботи, такі як читання і переклад текстів, виконання великої кількості лексичних і граматичних вправ, словникові диктанти, монологічне мовлення, які спрямовані на розвиток мовних і мовленнєвих умінь і навичок та інноваційні технології, які орієнтовані на створення умов для студентів займати активну позицію в навчальній діяльності; не тільки “засвоювати” запропонований матеріал, а пізнавати світ шляхом активного діалогу з ним, самому шукати відповіді [1, с. 125].

Нині прийнято вважати, що практика попередніх років щодо підготовки індивіда до функціонування в умовах однієї соціальної спільноти та його пристосування до одного виду діяльності не відповідає сучасним вимогам даному етапі розвитку суспільства. Головною метою європейської освіти є розвиток знань, загальних умінь та навичок, які дають людині змогу розв’язувати проблеми у складних соціальних умовах, здобувати нову інформацію та вміти навчатися упродовж усього життя, мати змогу адаптуватися на ринку праці та відповідати нормам суспільства, вміти спілкуватися, запобігати конфліктам, прагнути до самовдосконалення.

Роль освіти, зокрема шкільної, значно розширюється. Поглиблюється школи з навколишнім світом і її діяльність у формуванні умінь загальнолюдських, загальножиттєвих планів, яким нині надається більше значення, ніж суто вузьким професійним навичкам та вмінням. Навчальна діяльність спрямовується на розширення гуманітарного і культурного аспектів через введення різноманітних програм етичного, морального, громадянського, особистісного, багатокультурного виховання.

Як показує проведене нами опитування серед дванадцяти студентів, творча компетентність відіграє значну роль у майбутній професії студента-філолога. Вони приводять такі приклади інтеграції власного творчого потенціалу в навчально-виховний процес: а) 5 студентів говорять, що творча компетентність допомагає майбутньому вчителю у викладі матеріалу; б) 4 студенти стверджують, що наявність творчої компетентності у вчителя (викладача) може слугувати заохоченням до навчання як молодших, так і старших школярів; в) 3 студенти вважають, що творча компетентність учителя робить навчальний матеріал більш цікавим і доступним для дітей.

Проведене опитування показує, що творча компетентність відіграє значну роль у майбутній професії студента-філолога. Студенти схиляються до думки, що компетентність – це готовність і здатність реалізувати знання і досвід у проблемній ситуації. Аналізуючи відповіді, можна зробити висновок, що компетентність невід’ємна від педагогічної діяльності, тобто у викладі матеріалу та в заохоченні до навчання як молодших, так і старших школярів.

Спираючись на відповіді студентів щодо запитання про творчий підхід у вивченні фахових дисциплін, ми отримали такі результати: а) 7 опитуваних студентів із 12 говорять, що найчастіше творчий підхід вони використовують під час вивчення зарубіжної літератури; б) 3 студенти стверджують, що саме такий предмет як літературознавство потребує наявності творчого підходу; в) лише 2 студенти пояснюють,

що вони можуть реалізувати свій творчий потенціал під час вивчення таких дисциплін, як педагогіка та історія української літератури та літературної критики.

Згідно з результатами, можна дійти висновку, що творчий підхід дійсно полегшує процес запам'ятовування та відтворення інформації, а також допомагає під час навчання. Це пояснюється тим, що двоє із п'яти опитуваних студентів на дане запитання схиляються до тієї думки, що творчий підхід допомагає застосувати неординарний підхід до навчання, що в подальшому позитивно сприяє отримання високих балів у вивченні навчальних дисциплін. Три студенти стверджують, що творчий підхід може допомагати не лише у навчальній діяльності, а також у професійній. Опитувані переконані, що за допомогою творчого підходу вони, будучи майбутніми педагогами, зможуть зрозуміти характер, психологію та особливості дитини.

Оцінивши результати опитування, неможливо не виділити види творчості, які широко використовуються у діяльності майбутніх педагогів-філологів. Серед 12 опитуваних студентів 4 студенти говорять, що їх навчальна діяльність тісно пов'язана з малюванням; 3 з них стверджують, що в їх навчальній діяльності помітно простежуються такий вид творчості, як драматургія, тобто інсценізація драматичних творів, написання сценаріїв та постановки; 5 студентів доводять, що їх навчання межує з написанням власних творів, як прозових, так і римованих.

Ми виділили основні причини, які заважають впровадженню творчого потенціалу або призводять до повного його пригнічення у роботі студента-філолога: а) 4 студенти схиляються до думки, що це пов'язано з розумовими та фізичними здібностями студента-філолога; б) 3 студенти доводять, що наявність або відсутність творчих здібностей пов'язана з працездатністю тих, хто навчається; в) також троє опитуваних студентів вважають, що це залежить від бази знань та навичок, які були закладені студентам ще у шкільні роки; г) двоє студентів доводять, що дане питання полягає в громадській та суспільній позиціях студента-філолога.

Тому доцільно стверджувати, що компетентність – готовність і здатність реалізувати знання і досвід у проблемній ситуації. Розглядаючи відповіді, можна зробити висновок, що компетентність нерозривно пов'язана з педагогічною діяльністю, тобто у викладі матеріалу та в заохоченні до навчання як молодших, так і старших школярів.

Список використаної літератури

1. *Коваль В.О.* Теоретичні й методичні засади формування професійної компетентності майбутніх учителів-філологів у вищих педагогічних навчальних закладах : монографія / В.О. Коваль. – Умань : ПП Жовтий О. О., 2013. – С. 455.
2. *Тараненко І.* Розвиток життєвої компетентності та соціальної інтеграції: досвід європейських країн. Кроки до компетентності та інтеграції в суспільство : науково-методичний збірник / І. Тараненко. – К. : Контекст, 2000. – С. 336.
3. *Федоренко Л.П.* Принципы обучения русскому языку : пособие для учителей / Л.П. Федоренко. – М. : Просвещение, 1972. – С. 160.
4. *Яланська С.П.* Творча компетентність як механізм успішної психолого-педагогічної діяльності / С.П. Яланська // Проблеми сучасної психології. – 2015. – Вип. 28. – С. 682–692.

Тетяна Титар

ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ: ПЕРЕВАГИ Й НЕДОЛІКИ

Україна обрала європейський напрямок. Саме він є зразковим для багатьох, адже це центр високої культури та рівних можливостей. Освічене суспільство – запорука успіху кожної держави, тому питання якісної освіти є пріоритетним для кожної країни.